

**BIBLIOTECA
CULTURII
AROMÂNE**

www.proiectavdhela.ro

Pr. Dumitru Constantinescu

BIOGRAFIE

Biografie scrisă de părintele Dumitru Constantinescu

Onor. Doamnă I.C.Bacalbașa

Subsemnatul, preot român din comuna Perivole de la Pind (Epir), Vă rog respectos să binevoiți a lua ostenéla și a corecta biografia mea de mai jos, intervenind tot-deodată pe lângă Soțul D-ei Vóstre Iancu Bacalbașa spre a se publica câte o parte dintr-însa în stimatul D-Sale ziar, „Înainte,” ca să se vadă suferințele și tiraniile ce au avut preoții din Macedonia din partea Clerului de la Fanar.

Sunt și rămân al D-ei Vóstre recunoscător și rugător către D-dzeu.

București 20 August 1913

Biografia sus semnatului preot.

M-am născut la anul 1848 în comuna Perivole de la Pind (Epir) Ianuarie 1. În verștă de 12 ani am terminat 4 clase primare din șcôla greacă și am îmbrățișat miseria de croitorie, spre a putea trăi eu și a ajuta și pe părinții mei. Prima mea plecare în România.

Eram la 21 ani când am aflat că Cuviosul Arhimandrit Averchie a luat câțiva tineri aromâni de prin Macedonia, i-a dus la București ca să-i învețe carte românească și, pe urmă, să se întorcă ca institutori în Macedonia de limba Română. Îndată am părăsit croitoria, cu consimțământul părinților mei, și m'am dus la București, la șcôla Macedo-Română de la biserica Sfinții Apostoli, unde fui primit ca burser de către venerabilul Părinte Averchie.

La anul 1872 am terminat 4 clase primare și m'am întors la Perivole, m'am căsătorit și m'am hirotonit diacon apoi preot de către Prea Sfinția Sa Ghenadie, Mitropolitul grec din Grebena.

Prima mea persicuțiune

Pentru că am citit sfânta Evanghelie, după cererea aromânilor, în mușata (frumósa) nóstră limbă în biserică, fui luat cu giandarmi din Perivole și dus la Grebena, la Mitropolie, unde am stat închis 3 zile și 3 noți în cărbuni, și după ce am promis că nu voi mai citi românește m'a eliberat.

La anul 1873 vara m'au luat celnicazii (proprietarii de vite) armâni la colibe lor din Reșani numite Istoc (Macedonia), unde le-am slujit românește în biserică și prin familii. Acolo am strins și câteva ajutóre pentru biserică din Perivole Sfântul Pantelimon, care se clădia de com. aromână, cu un trimis de ei. Istocul fiind departe de oraș pe munte, arhierul n'a venit să ne vizeteze și, prin urmare, fui liniștit până tóamna când, împreună cu familiile celnicazilor, m-am pogorât și eu la Veleștin (patria lui Riga Ferea), în Thesalia.

A douea ducă la București

Prea Sfinția Sa Grigorie, Mitropolitul din Volo, nu m'a lăsat să slujesc românește în biserică, și prin casele aromânilor în Veleștin, pe ascuns citiam românește. La anul 1874-5, după ce m-am întors din Perivole iar la Veleștin spre iernare, iar grecește slujiam în biserică și numai

pe la familiile armânilor citiam pe ascuns românește. Aflând că Prea Sfinția Sa Mitropolitul pregătește un tacrir pentru Autoritate, ca să mă exileze, pe luna lui Aprilie însoțit și de un alt preot anume C. Zisi, am plecat la București. Și, după cererea noastră, fum trimiși de către Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolit Primat Calinic Miclescu la monastirea Cernica, unde am stat trei luni de dzile învățând rînduêla sfintei liturgii în limba maternă Română. După trei luni (am luat) un certificat din partea superiorului meu, Arhimandritul Juil, ne-am întors iar la sfânta Mitropolie, unde Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolit Primat ne-a pus de am slujit sfânta liturghie înaintea Vicarului Său în biserica Catedrală. În urmă ne-a eliberat actul de mai jos, cu care m'am întors la Perivole și Grebena (Culegul meu C. Zisi a ramas în țară).

Copie de act

România

Calinic cu mila lui D-dzeu Archiepiscop și Mitropolit all Ungro-Valahiei și Primat all României. Se certifică că preoții anume D. Constantinescu și C. Zisi, din comuna Perivole din Ipir, ținutul Turciei, venind în România s'a trimis după cererea lor la monastirea Cernica din această Eparhie, unde a stat trei luni de zile ecsercetându-se a servi cele preoțești în limba Română, ast-fel acum urmând a se întorce la locul lor, li s'a eliberat prezentul act spre credință.

Dat astăzi 14 Noembre anul Mântuirii ună mie optusute șapte dzeci și cinci în Reședința Noastră Mitropolitană din București. Calinic Mitropolit Ungro-Valahiei.

(peceta)

Directoru

Dr. Zotu

No. 1876

1875 Noembrie 14

A treia ducă a mea la București

Întorcându-mă din București la Perivole, cu tóte că am arătat Actul de mai sus Prea Sfinției Sale Ciril, Mitropolitul din Grebena, nu mi-a dat voe să slujesc românești în biserici, și iar pe ascuns slujiam câte vreo-dată în biserică și prin casele aromânilor. La anul 1879, în Noembrie, iar a dat tacrir Prea Sfinția Sa Mitropolitul la Autoritate ca să mă prinză și să mă predea în mânilor Sale. Aflând despre acêsta, însoțit de fratele meu preutul Ioan, m'am refugiat iar la București, unde am stat trei luni de zile. În intervalul acesta am scris, eu și fratele meu Părintele Ioan ajutați și de Domnii I. Hondrosom și Puliu Cuvati, ambii din Samarina, o cărticică bisericescă numită „Conserviciul Divin,” care s'a tipărit cu cheltueala „Societății de Cultura Macedo-Română,” în dialect. La întórcere, pe la 20 Martie 1880, am vizitat Onorata Legațiune Română din Constantinopol și ne-am cunoscut cu Primul Secretar al Legațiunei Dl. Dr. M. Obodinar.

Numirea mea ca institutor român la Perivole

Chiar în aceeași primăvară (1880) Dl. Ap. Margarit, inspectorul general al școlilor și bisericilor românești din Turcia, m'a numit institutor școlii române din Perivole. De acum începe Clerul fanariot să se mânia și să erite în contra mea ca feara!

În timpul iernii m'am pogorât cu familiile românilor la Veleștin (Thesalia) și am deschis școlă română pentru prima oră acolo. Am avut 35 elevi cu eleve și, din umila mea subvențiune, 50 de lei lunar, plătiam chiria școlii și cumpăram lemne pentru încălzit, condeie și crete pentru elevii săraci. Citiam și prin casele aromânilor românește, că la biserică nu puteam nici grecește să citesc. Vestia, că am deschis școlă românească la Veleștin, patria lui Riga Ferea, ca un trăsnet căzu peste Mitropolitul din Volo, Prea Sfântul Grigorie, care a început să trimită scrisori, mai nainte cu sfaturi către Celnicazii aromâni, ca să nu-și tremită copiii lor la școlă română, apoi aminințări că-i va afurisi și-i va blestema, de nu-L vor asculta. Cu toate acestea cu școlă am urmat regulat până la Aprilie 1881, pe când m'am întors cu familiile la Perivole, unde au început să ne amenințe andartii greci. Cu chiu, cu vai am trecut și vara asta bine cu școlă și cu citirea românească prin casele aromânilor. Tômna iar am redeschis școlă din Veleștin și mi-au venit peste 40 de elevi și eleve.

A doua persecuțiune cu exilu

De data acésta Prea Sfinția Sa Mitropolitul din Volo a scris vre-o 2-3 scrisori la episcopul său din Veleștin, pe care s'au citit la biserică în auzul tuturilor, ca să fie închisă școlă română, și în urmă o aforisenie mare, prin care aforisia pe mine și pe cei cari își trimitea copiii la școlă română, cum și pe cei ce mă priimeau ca preot în casele lor. Mi-aduc aminte că sus-dzisa aforisanie sau blestem, s'a citit în biserică dzi de Nașterea Domnului și pe mine mă poreclea: psoraleo provatu și capră râiósă, tihodicti etc. La 7 Ianuarie 1882, pe când mă întorceam de la biserică spre casa mé, mă pominescu cu 4 giandarmi cari mă excortează împungându-mă și mă duc la Bimbașiu (Maiorul) lor Merușaga. Acesta venise cu 35 de giandarmi și cu un ofițer din Volo, prin ordinul Prea Sfinției Sale a Mitropolitului. După trei ore mă pornesc pe picior, drum de 3½ ore distanță, spre Volo. Aprópe de Volo, pe drum, m'au oprit puțin și am auzit că Maiorul Merușaga ordónă ofițerului să mă păzescă bine să nu fug, și să mă ducă drept la Mitropolit de la care să ea și o chitanță de mână-i, deórece el (Merușaga) are să se ducă la o altă comună Paliuri, la vânat. Atunci cu rugămintele calde i-am dzis: „Merușaga să nu mă ducă la Mitropolit că sunt perdut și, după mine, se mai perd și încă 6 suflete care atárnă de gâtul meu. Duceți-mă la Autoritățile Civile sau militare. Nu sunt criminal, acuzarea mea e că sunt preot și dascăl român. De mă vei ascăpa, nu-ți trebuie altă milostenie pe lumea asta și nici alt Hagilic.” Merușaga avu milă și a dat ordin să mă ducă la Miralaiu (Colonel). Cu un cias nópte am ajuns la Volo și m'au prezentat la Colonel, care m'a întrebat de ce nu primesc să fiu dus la Dispoti-afend și ce crimă am făcut, de-mi cere pedeapsa cu exilare Mitropolitul. Eu i-am respuns, ca și lui Merușaga, că n'am săvârșit nici o crimă, că sunt credincios supus Sultanului și că sunt preot și dascăl român, de aceea mă persicută arhierul, care vrea să peardă limba românească pentru scopuri etnopolitice. Cu două ciasuri nópte fui trimis cu trei giandarmi la Caimacanul

(suprefect) Cadribei și de acolo la închisoarea respectivă. Nici un prieten sau rudă nu mă știa unde fui dus nóptea aceea, în care n'am putut să dorm de multă neliniște. Dimnêța am plătit pe un om care vindea salepe de s'a dus și a chemat pe doi cunoscuți comercianți armâni. Rita din Lacă și Toli Zotu din Vovusa (Baésa). Pe aceștia am rugat de au depeșat, din parte-mi, la Consulul României din Salonic, Popovici, că, prin ordinul Mitropolitului Autoritale m'a arestat și șcôla rămâne închisă la Veleștin, să îngrijiească. Consul a fost Dl. Popovici pe atunci la Salonic. După trei zile închisore fui adus, ca un criminal la consiliul suprefectului Cadri-bei, de față fiind și Mitropolitul (să nu dzic vipera). Caimacamul m' întreabă de ce am dischis șcôlă fără de întrebarea lui Despoti-efendi, și i-am respuns că am deschis școala conform Ordinului a Marelui Vizir din Constantinopol, prin care se permite a se deschide școli românești ori unde în Imperiul Turcescu și am pus pe masă copie din acel ordin. Îndată Prea Sfinția Sa Mitropolitul se șcôlă cu furie, îmi smulge pot-capul din cap, dzicându-mi: „Eu ți l-am pus și tot eu ți-l ridic,” îl pune pe masă și pleacă. După aceea Caimacamul a mai vorbit în secret ceva cu Consilierii și cu Catiul apoi îmi zice: „Ca să fii liber să te plimbi prin oraș și să nu fii ținut în închisoare, trebuie să găsești doi onești garanți, ómeni care să dispună câte 50 de lire otomane, în caz de dispare să peardă acea sumă de bani.” Cu doi giandarmi am eșit prin piață, cu capul gol, am găsit pe cei doi buni aromâni de mai sus dziși, cari au garantat, și așa am remas liber prin orașul Volo aproape trei luni de dzile cu o batistă neagră în cap, bătându-și joc de mine grecii...

În intervalul acesta au venit mulți aromâni din Veleștin să mă viziteze din care cel dintâiu a fost Dl. Tega Iani român naționalist, care m' încuragia să am răbdare etc. În acelaș timp m'am cunoscut cu Consulul Rus Grigore Hagi-Lazar, grec de origină, a cărui soție era aromână din Vlaho-Livade (Olimp). Eram mult strimtorat de bani dar Dl. Dr. M. Obedenar, care acum se găsea ca Ministru plenipotențiar al României la Italia, mi-a trimis 5 poli și scrisori foarte încurăgitoare! Primăvara, prin intervenția Consulului Popovici și Dl. Ap. Margarit, a venit ordin din Constantinopol ca să fiu lăsat liber să-mi caut de șcôlă; și așa am scăpat din exiliu. Prin Consulul Rus Hagi-Lazar am căpătat și potcapul și ertare de la Prea Sfinția Sa Mitropolitul Grigorie Dimitriadis, și apoi m'am întors la familia mea și am redischis șcôla. E de mirat că nici un elev nu mi-a lipsit atât timp ce a stat șcôla închisă! Mi-au venit cu toții cu mare bucurie.

În timpul acesta Thesalia fu anixată Greciei și șcôla românească fu închisă pentru totdeauna la Veleștin! Vara (1882) la șcôla din Perivole au năvălit o cêtă de andarți în șcôla noastră, ca să ne măcelăriască pe mine și pe culegul meu Gh. Perdichi, dar ne-ascăpat niște bravi aromâni cu armele, și d'atunci, deși era încă o lună până la plecarea familiilor, vrând-nevrând am închis șcôla și stăteam ascunși de frică.

Pe la 20 Octombrie (1882) fui permutat pentru órnă la șcôla din Grebena, în locul institutorului D. Abelian permutat la Crușuva. Am avut 35 de elevi, dar nu mă lăsa în pace Mitropolitul Ciril cu tacrirurile (ordinile) sale către Autoritățile locale, și la 27 Ianuarie ca s'ascap de exiliu, am părăsît șcôla și, pe jos, că nu dispuneam de mijlôce să închiriez cal, m'am dus la Vlaho-Clisura la Dl. Ap. Margarit. D-lui m'a trimis la Bitolia, unde am stat până la Martie 1883, apoi întorcându-mă iar pe la Dl. Ap. Margarit, m'am dus drept la Perivole și pe luna lui Aprilie am dischis șcôla și, cu un andiminsiu sântit și cu móște de la trei martiri, am început să slujesc în biserica Sfântului Panteleimon, pe care o făcuseră aromânii și Mitropolitul, venind la acea biserică și n'avoit să o înăgureze că era scris asupra ușei cuvintele: „Nihil sini deo.”

Îndată ce am început să facem serviciul divin în limba noastră cea mușată (frumósă), biserica s'a umplut de lume cu tóte că era la marginea comunei. Când a aflat C.S. Mitropolit Ciril, că la Perivole se face sfânta liturghie pe românește în biserica Sfântul Panteleimon s'a supărat fórte, și la 26 Iulie zi de Sfânta Vineri, a venit la Perivole, unde se serbèză acea zi, și a slujit la biserica Comunală Sfânta Vineri. Când a eșit și a vezut cu ochii lui mulțimea de români cari eșia din biserica română în acea óră, s'a întristat și mai mult și a început să blesteme și să afurisèscă pe aromâni!

Al doilea exiliu la Zaborda

Nici-odată nu-mi trecea prin minte că sunt și ómeni ca fèrele răpítóre și mai ales un Mitropolit! Pe la Octombre 1883, de unde îmi făceam lexiunea la elevi în șcólă, se presintă 4 giandarmi, mè ridică, cum lupii răpesc mieii din turmă, după ordinul arhiereului, și mă duc din Perivole drept la Grebena, depărtare de nouă ciasuri pe jos, ca vai de mine! Mă trag drept la închisóre și mă închid cu crimalii. Trec cinci zile, trec zece, în van așteptam, ca și la exiliul din Volo, să mă scótă în mizilis! Vine și familia mea, pentru ernare, la Grebena și cine să îngrijască macar de pânea zilnică! Copiii mei, în numer de cinci erau toți mici: de șapte ani și în jos. Vin la închisóre să mă vadă și pleacă că le-am spus să se întórcă acasă fără de mine.

Prânzul de acasă-mi dzi de sfântul Dimitrie

Am rugat pe sutașul de la închisóre, de mi-a dat voe, și de sfântul Dimitrie 26 Octombre, de a-mi serba ziua onomastică, și am șezut la masă cu familia mea dar însoțit și de un giandarm, care mă păzea. Cât am început să-mi fac rugăciunea mesei, ne pomenim cu alți doi giandarmi cari mă ridică de la masă și mă duc iar la închisóre.

Noaptea fui pornit din închisóre la Monastirea Zaborda în exiliu!

Sèra, 26 Octombre, cum stăteam în închisóre pe gânduri și trist observ pe un om de la Mitropolie, anume Guli Șula, că se uită de la ușe și mè privește cu un dispreț, fără să-mi vorbiască deloc. Cu trei óre nópte, în aceeași sèră, se deschide ușa închisórei și intră un ofițer anume Șaban-efendi, cu o lămânare aprinsă în mână însoțit de doi giandarmi, se uită pe rând la mulți arestați și când ajunge la mine, cum eram întins și acoperit pentru somn, mă trage de mână, i se pare că dorm, și cu o mare bucurie îmi dzice: „Scólă, Papaz-efendi, nu stai trist, mâne după ordinul lui Dispoti-efendi, cu trei ciasuri nópte te voiu porni trimițându-te la monastirea Zaborda de la Vengia, unde ai să te mulțumești fórte mult, că e monastire bogată, are multe oi, capre, herghelea, cirezi de vaci, moșii și ce e mai mult are mult vin și rachiu; să-ți iei și familia acolo. Cu tine o să vie și Dl. Guli Șula, care duce scrisori din partea Mitropolitului la Egumenul monastirei.” Atunci am înțelea cauza, de ce m'au ridicat de pe masă, că venise Guli cu cărțile (scrisorile) de la Mitropolie și de aceea se uită cu atâta curiozitate și dispreț în închisóre la mine! Pe la ciasurile 10 ala turca diminèța ved că se deschide ușea, întră un ciauș (sergent), mă ia și mă presintă la Șaban-efendi, sutașul închisórei. M'am rugat să mă treacă pe la familie să-mi

las așternutul și să-mi iau vre-o cămașe dar am fost refuzat și îndată mă pornesc pe jos, Carafilciauș și cu patru giandarmi însoțiți de omul de încredere al Mitropolitului Ciril. Ajungând în piața Mare, am întâlnit pe aromânul Ianache Puliu, lui am dat așternutul meu și l'am rugat să-l dea la familia mea și să spună Comunității românești că mă exelază la monastirea Zaborda, să depezeze la Ap. Margarit cazul etc. După trei ore drum am ajuns la râul Bistrița unde l'am trecut printr'o luntre, că nu e punte și dincolo de acest râu am stat puțin în satul Gustome ca să ne odihnim și să lom câte o bucățică de pâne în gură.

Cum plângeau trei din copiii mei, în acea dimineață la închisoare pentru mine

Fórte de diminèța trei din copiii mei fură trimiși de mama lor (soția mea) cu dejun și cu rufele de primenit (încă nu aflase de fuga mea). Când au ajuns la închisóre și nu m'au găsit au rămas încremeniți și era să se întorcă iar acasă, când un grec le zice că părintele vostru astă-serà fu aruncat în gărlă și s'a înecat. Atunci, beții copii sperați, încep să țipă și să plângă cu hohote alărgând prin târg spre casă unde au avut cea mai mare jale din viața lor în momentele acele până s'a dus I.Gh. Puliu și le-a spus că mă exilară la Zaborda. Și dacă nu vedea așternutul meu nu-l credea că le spune adevărul!

Călătoria de la satul Gustame și până la monastire.

Din Gustome am ajuns la Copriva, moșia unui beu din Agaleus, anume Husen-bei, unde am prînzit. Aci fui lăsat numai cu un giandarm, că ceilalți s'au dus să viziteze pe Husen-bei, care era unul din cei mai buni preteni monastirului și sprijinitor. De aci seara am ajuns lișinat de drum la una din moșiile monastire numită Ghirachina, și acolo am remas seara 27 Octombrie. Adóua-zi de la plecare, ne-am sculat de diminèța ca să ajungem cu óră la monastire. Din cauza frigului eu umblam mai curînd de cât pázitorii mei și mă depărtasem puțin de ei, când mă pomenesc cu strigăte în urma mea, mē întorc și mē uit îndărăt ce să vād! Guli lè dzice giandarmilor să tragă cu focuri în mine că voi dezerta în acele văi păduróse, și apoi ce respuns va da el Mitropolitului! De teamă stau jos și înalț batista pe un băț ca să se încredințeze că nu fug.

Sosirea la monastire

Pe la óra zece seara am ajuns la monastire, Guli a dat scrisorile Egumenului Neofitas, care, după ce le citește, ordónă și mē închid în zondan (celulă) călugării. Acea sèră am dormit, că eram ostenit de drum, cu tóte că m'au lăsat fără cină și fără așternut.

În 24 de óre mi se dădea câte o bucățică de pâne gólă în 10 dzile de rând, și am slăbit mult. Vezîndu-mă în desperare mare, mi-am adus aminte de Husen-bei, despre care îmi povisteam giandarul care mē pázia la Copriva pe drum, că are mare influență asupra monastirei. S'a întâmplat ca să fie în acea dzi Beulu aprópe de monastire la satul Pale-Turc, și eu am rugat pe un băet ca de 16 ani, care mi-a adus pâne, dându-i și un sfert de migít (1leu) ca să se ducă să dea un bilet din parte-mi Bunului beu Husen, cărui scriam să vie până la monastire, că am să-i spun o mare nedreptate ce mi se face și plângere din parte-mi. După 2 zile a venit Beul la

monastire m'a cerut și m'ascos din zundane și mè-a luat la o parte de m'a întreat, și-i-am spus că eu sunt preot român și institutor român, de aceea m'a exilat Dispoti. Apoi l'am rugat să mè scôtă din zundan, că mor dacă mai rămân închis în zundan și, cu mine o să móră și familia mea de 6 persóne. Prin intervenția acestui bun bei fui scos din zundan, lăsat liber prin monastire și mi s'a dat și foc și pâne de sătulă.

Maltratarea, tirania și bătaia însângerată

N'au trecut cinci dzile și păzitorul meu Eftimie Dileanga, din ordinul Superiorului monastirei, mè obligă să car lemne la tóte chiliile, la Egumenie și la bucătărie; să mètur și să car gunoiul din tótă curtea monastirei și să arunc cenușa din vetrele chiliilor.

Când nu exicutam porunca zilnică eram bătut de păzitorul meu și ținut flămînd 24 ceasuri. De multe ori se ducea el la vînătoare, mă încuia în chilie până să se întorcă și, unile-ori, remânea până a treia zi prin sate după băutură, iar eu trebuia să stau închis fără pâne și fără foc până să se întorcă. Într-ună sèră ne-avenit un aromân, care era cântăreț bun a monastirei numit Gh. Baineta (imiop) ca musafir la chilie, cum și pândarul monastirei Tafil albanez musulman, și fiindcă vorbeam românește, păzitorul meu Dilianga rupe un tăciune din foc și începe să dea fără milă peste mine. De nu mè scăpa Tafil din mâinile lui era să fiu omorît, că era și beat. Într'o zi am cerut voe de am intrat și eu, ca creștin, în biserică să mă închin și am stătut la strana dreaptă lângă cântărețul Baineta. Cum mă uitam gânditor spre sfântul Altar, pe neașteptate un preot (Papaioani de la Gridazii) mi-a dat brînci și am căzut pe dinți peste placele așternute în biserică unde am remas nu știu câte minute leșinat de mult sânge ce mi-a scurs din gură și din nări.

Încercările Egumenului de a mè face să cer prin petițiune ertare de la Patriarhie sau refugiare în Grecia, împotriva S. Sale la Tricala, și visul plăsmuit de Egumen

De multe ori egumenul mè sfătuia să mè refugiez cu un om de al său în Grecia, sau să cer prin petițiune ertare de la Patriarh că alt-fel sunt condamnat până la mórte în monastire, dar n'a putut să mă sperie și să mă facă să cer ertare lepădându-mă de scumpa mea limbă.

Visul

Într'o zi fui chemat la arhondarie unde erau toți călugării și Egumenul de față, lângă vatra cu foc, m'au pus de am șezut al treilea după Egumen. După ce m'au întreat cum o duc cu bóla, că m'am bolnăvit rău de multa tirănie. Ascultați fraților! zice Egumenul cu voce mare: „Astă-seară am visat un ciudat vis, cari m'a bucurat, dar m'a și înfricoșat fórte; Doamne! încă trembur de spaimă! Eram cu toții împrejurul unei mese, îmbrăcați în haine de mare sărbătóre și ședeam pe niște fotolii frumóse. Pe masă aveam multe și diferite mîncări și băuturi. Masa era așzată la rîdăcina unui mare și stufos stejar, pe al cărui crăci și ramuri erau așzate mii de păserele cântătóre cu aripele aurite, de diferite culori. Pe subt masă curgea ună apă limpede și plină de sbróste, isvorând din rîdăcina acelu stejar. Cîntecele păsèrilor de pe stejar și orăcăitul bróștelor din apă de subt masă forma o frumósă și plăcută milodie nemai pomenită în viața

nóstră și eram atât de veseli, că nici la mâncare și nici la băutură ni-era mintea. Din nenorocire, O Dómnne! printre noi se afla un monstru: cu un nas mare și strâmb, cu gura la o parte și cu dinți mari ca și colții de câni; de colóre nègră și îmbrăcat în sdrențe; de obraziile lui, de gât, de mâni și de tot corpul lui se atârnavu șerpri, lipitóre și înfricușate aspidzi. Când ne uitam la acel om monstru, să nu zic satana, rămâneam încrimeniți!

Cu toții am întreat cu mare curiositate pe igumenul: Cine să fie óre acel satana? Neofitos, superiorul monastirei a respuns că este nenorocitul acest preot care e blestemat și aforisit de Mítropoliți și de Patriarhicescul Sânt Sinod! Îmi pare rău, zice el, mult că nu-și cere ertăciune grabnică.”

Eliberarea mea din exiliu de la monastirea Zaborda și din mânilor nemilușilor greci călugări

De și turc Husen-bei a avut milă, a stăruit și m'a eliberat din zundane. Dar de bunii creștini ortodoci și shimonahi călugări, ce să dzic? Numai un „Domnul să-i erte!” Am răbdat tóte tiraniile pentru scumpa nóstră limbă până la 20 Ianuarie 1884, când pe-neășteptate vine un ofițer cu 4 giandarmi, toți călare, trimiși fiind de către Ex. Lu Halil-Pașa, Prefectul din Serfige, cu ordin din Constantinopol, ca să m'e libereze din exiliu. La plecarea m'a rugat Egumenul, ca să nu m'e plâng la Pașa de el; iar ceilalți călugări îmi sărutau mâna pe rând pe când încălicasem pe calul Egumenului. S'era am ajuns la Serfige și m'am prezentat la Pașa, care m'așteptat cu multă nerăbdare. După ce m'a întreat cum am petrecut în mânilor călugărilor și m'afelicitat pentru liberare, mi-a zis să stau câte-va dzile la utel până să vină respuns la raportul Seu din Constantinopol.

Întoarcerea la Grebena

Pe la 8 Februarie a sosit respunsul din Constantinopol, m'a chemat Excelența Sa Pașa, cari mi-a plătit tótă cheltuelă de la otel și de drum, mi dat și scrisóre către Caimacamul din Grebena și așa, mulțumindu-i din suflet, am plecat. Pe drum m'am abătut pe la bine-făcătorul meu Husen-bei și i-am mulțumit și lui, la Copriva. În ac'estă călătorie am suferit mult de zapadă și de ger. Sosind la familie în Grebena, chiar în adóua dzi am prezintat scrisorile de la Excelența Sa Pașa Caimacamului, care mi-a dat voie ca să continui cu șcôla și să-mi caut și de datoriile religióse ca preot român. Pe la 20 Aprilie am eșit cu familiile aromânilor la Perivole și am început iar să slujesc în biserica nóstră Sfântul Panteleimon cum și cu șcôla. De aci înainte am început să muncesc mai liniștit. Arhieriei însă nu dormiau ci lucră pe lângă Autoritate mereu în contra causei nóstre.

Iar persicutat și dus la Grebena

A murit un preot la Perivole, Iconomul Gheorghie, și am ținut o cuvântare ocașională pentru prima óră în limba românescă, în biserica centrală Sfântul George. Ciril, Mítropolitul, prin ordin m'a cerut la Autoritățile din Grebena, de unde abea după 15 dzile am putut scăpa.

Cerut prin depeșe la biserica din Vlaho-Clisura, unde ne-am bătut cu Prea Sfinția Sa Mitropolitul din Castoria

Pe la 4 Decembrie 1884 fiind la Grebena, prin depeșe fui chemat de către Dl. Ap. Margarit la biserica românească din Vlaho-Clisura, cu hramul Sfântului Nicolae. Dzi de Sfântul Nicolae, 6 Decembrie, pe când eu și culegul meu părintele Nicolae Papa Flora eram în biserică în sânta liturgie, vine și Mitropolitul Filaret din Castoria însoțit de toți preoții, diaconii și institutorii grecomani și de mare mulțime din aromânii grecomani, împreună cu Mudirul local și cu un ofițer din Castoria anume Caraman-aga, care avea cu dânsul și peste 20 de soldați. Stau în curtea bisericii și se sfătuesc. Prea Sfinția Sa vrea să fim scoși din biserică și să slujească el întrânsa. Autoritățile nu știau cum să procedeze. Aromânii erau veniți cu toții în biserică. Eu mă găsem la sânta masă în altarul bisericii în momentele acele, iar Părintele Nicolae la proscamidie. De odată ne pomenim cu arhiereul în biserică strigând: Afară! Afară voi cuțovlahii! Până să mă uit îndărăt să văd ce să face, cu bastonul Mitropolitul mē lovește tare în cap și începe sângele să-mi curge, ca de dejunghiată. De amițelă n'am simțit dar, când am văzut sânge peste obraz și peste odajdii picând jos, m'am speriat și am început să strig și să cer ajutor. Pe când eu strigam ajutor, preoții băteau pe Părintele Nicolae, i-au dispecat gura și l-au scos afară din altar. Diaconul Prea Sfinției Salle a lovit pe cântarețul Nicolae, care a căzut din strană lișenat jos. Atunci s'a încăirat o bătea între femeile române și Arhiereu și la țipete s'au introdus Autoritățile în biserică, au dispărțit cei ce se băteau și ne-a scăpat pe noi românii de sigură mörte, că eram puțini și inamicii erau înarmați cu cuțite, cu ravorvere și cu sulite în bastöne (șușe). După ce a restabilit liniștea Autoritatea ne-ascos pe toți afară din biserică ne-atrimis cu pază pe la casele fie-căruia și a încuiat ușile bisericei lundu cheile cu dânsul. În urmă a raportat la Caimacamul din Castoria cazul și, după trei dzile a venit ordin de la Valiul prin care spunea să se slujiască cu septămâna la biserica Sfântul Nicolae: o septămână grecii și una Aromânii, și așa aremas până în timpul declararei resbelului balcanic.

Întörccerea de la Vlaho-Clisură la Perivole și scăparea mea din sigura mörte, din partea andarților

Pe la 25 Aprilie m'am întors de la Vlaho-Clisură la Perivale și iar am început a-mi căuta de datoriile mele: Ca preot și institutor român. N'au trecut 2 luni și fui cerut prin ordin, eu și d. I. Tomescu institutorul din Abella, la Bitolia (Monastir) ca să ni se dea autorizațiile șcölelor române de la Perivole și Abella. Pe drum, la Valea Întunicată, lângă Perivole, pândiau andarții ca să mē prinză și ca prin minune am scăpat cu fuga din mânilor, prin văi și prin munți.

Chemat prin depeșe iar la Vlaho-Clisura ca preot

La anul 1885 tómma fiind la Grebena, iar fui chemat prin depeșe de către Dl. Ap. Margarit la Vlaho-Clisura unde am slujit 6 luni de dzile ca preot.

Intruducerea în școala comunală la Perivole în anul 1886 Maie 8

N'au trecut o săptămână de la venirea mea din Vlaho-Clisura, că aveam 110 de elevi în școala din Perivole și nu ne încăpea, ne-am introdus în școala comunală cu asalt.

Tömna, în acelaș (1886) iar fui exilat pentru a treia și ultimă oră

Cu toate ordinile aduse din Constantinopol, ca să ne alase în pace Clerul fanariot, Ciril, Mitropolitul din Grebena nu a încetat nici o-dată a pune intrici contra cauzei noastre pe lângă Autoritățile turcești. Așa el a răușit să fie exilat și a treia oră la Elasona și Serfige 2 luni de dzile, suferind mari neajunsuri și strimturări, eu și familia mea.

Ocuparea bisericii comunale cu hramul Sfintei Vineri din Perivole

Fiind că paraclisul nostru cu hramul Sfântului Panteleimon era afară din comună, în anul 1887 vara cu o bună înțelegere cu frații noștri grecomani de la cari am putut să le iau iscaliturile, am trecut la biserica comunală Sfânta Vineri unde am remas mai mulți ani și, în urmă, ni s'a recunoscut oficial prin ordin din Constantinopol că e biserică Românească. Nu mai puteam de bucurie, eu și ai noștri aromâni, că am răușit a ocupa școala comunală și biserica comunală. Cu cât noi ne simțiam la înălțimea cauzei, cu atât mai mult Prea Sfinția Sa Mitropolit s'a mâniat în contra noastră! Cel mai liniștit an pentru mine fu anul 1888, și cu școala și cu biserica la Perivole vara, și cu școala erna la Grebena.

Închiderea bisericilor din Turcia de către Patriarh și chemarea mea la Turia ca preot

Î.P.S. Patriarh și sfântul Sinod, fiind că li se călcau niște privilegii bisericești din partea Autorităților turcești, au închis toate bisericile grecești din Turcia: se năștea, se căsătoria și se înmormântau creștinii fără preoți. Comunitatea aromânescă din Turia ne suferind a sta fără preot, m'a chemat prin petițiune din Grebena (Că la Grebena până atunci nu exista biserică românească), ca să le slujesc ca preot. Le-am servit cele preuțești prin biserici și prin casele lor (aromânilor) două dzeci de zile, până la Craciun, când s'au redeschis iar bisericile, ca s'a împăcat Marea Biserică cu Guvernul Turc, și așa eu m'am întors iar la Grebena.

Din ordinul Prea Sfântului Mitropolit fui bătut în biserică la Grebena

De multe cause dar mai ales că n'am ascultat ordinul și am slujit cele preuțești la comuna română Turia, pe când erau închise bisericile toate, Mitropolitul Ciril s'a supărat foarte în contra mea. Așa că dzi de Dumineca Orthodoxiei (1890), fincă n'aveam biserică, ca creștin, m'am dus și eu la biserica catedrală din Grebena (singura biserică din Grebena pe atunci), ca să mă închin, și am stătut la o margine între poporul aflător în biserică. Cât a venit Mitropolitul în biserică și m'a vedzut, începe să strigă cu furia tigrului: „Afară! Afară preotul rumun! Diacone, scôteți-l afară din biserică, dzic!” Îndată cu preotul I. Bahavelea din Sfântul Altar din liturghie,

cu copia (sulețea) în mână, cu diaconul și cu paracliserul, m'eu trag, ca lupi, din strană, îmi dă palme și m'eu târâsc spre ușa bisericeii, ca să m'eu scotă afară. Lângă ușa bisericeii mi-am venit în firemi, că fui amițit, m'eu prînd bine de o strană și strig: Dar pentru ce Prea Sântițe m'eu scoți din casa lui D-dzeu? Nu sunt creștin eu? Aceste dzicând eu, au sărit mulți creștini și m'eu scăpat din mînile călailor și m'eu luat lângă dînșii într'o strană, cu capul gol, că potcapul mi-l'au făcut bucați. Ciril Mitropolitul strigă dinou: „Diacone, lăsați-l și duceți-vă de chemați poliția!” După eșirea din biserică s'a strins toți românii la mine și Dr. Zisi din Băesa a dat un raport că sunt bătut mult și că 15 dzile voi fi în pat. Am intentat proces și s'au condamnat la 30 de dzile închisóre bătăușii și cheltuêla judecătii, dar Mitropolitul având influență mare, i-a scăpat în 15 dzile!

La 1890 dzi de Sf. Vineri 26 Iulie la Perivole s'a bătut și i-s'a smuls barba Mitropolitului Climentos

După obiceiul de pe fie-care an, Prea Sfinția Sa Climent a venit la Perivole și vrea să slujiască sfânta liturghie dar cu condițiune ca să nu se cânte nici un „Dómne miluește” pe românește. Din cauza de mai sus au început discuțiuni și din discuțiuni bătae între frații români și grecomani. Atunci 5-6 băeți de ai naționaliștilor români, sar ca lei, fără să se gîndescă că e armată în comună, intră la Mitropolit, îl bat frumos pe obraz și pe spate și îi smulg barba pe jumătate. La strigătele Arhiereului au sărit multă lume și armata, au prins pe cei băeți, i-abătut și i-au trimes la închisórea din Grebena, unde au fost ținuți 3 luni închiși.

Smulțirea barbei Protosinghelului Vanghei la Perivole

La anul 1891 Iulie 26, în locul Mitropolitului din Grebena Climent care se găsea la sfântul Sinod din Constantinopol, a venit Protosinghelul S'eu la Perivole, ca să slujiască sfânta liturghie. El s'a sfătuit cu preoții grecomani și cu institutorii greci ca să ne scotă din biserică comună Sfânta Vineri și să slujiască Sfinția Sa într'însa. Așa Protosinghelul, preoții, profesorii și cu mulțimea mare de bărbați, femei și copii vin la curtea bisericeii și se gîndește cum să spargă brósca de la ușa bisericeii, că eu o încuiasem înainte de a sosi ei. Pe când încerca să dischidă ușa, cu o teslă în mână și cu un ciocan într'alta, Protosinghelul, trei mueri aromâne se apropie de el și-i dzic să nu spargă ușa bisericeii care e făcută, nu de arhierei, ci cu banul și cu sudorile locuitorilor aromâni din Perivole.

Sânția Sa cu dispreț le-a dzis: „Femei! plecați de-aici;” și a început să loviască cu tesla în ușe. Atunci se repezește o femee asupra lui îl prinde de barba cea lungă împărțită în doué și-i-scóte din pele jumătate din barbă și o pune în furca din brâu, cu care turcea tramă. Așa, sucuteala de acasă nu i-a eșit la biserică Sfinției Sale, și a plecat imediat la Grebena rușinat și cu jumătate barbă!

Ocuparea bisericeii centrale din Perivole, cu bramul Sfântului George, luată cu asalt

A murit o fetiță a bunului român Cușu Tegu Iani și, fiind că cimitirul și până adzi e în curtea bisericeii centrale Sfântul George, nu ne lăsau grecomanii să o înmormântăm. Ce facem noi: N'eu stringem câți-va aromâni, ne ducem la ușa acelei bisericeii cu mortul și, cu o scară, un băeat se sue pe acoperișul bisericeii, intră de deschide ușile și intrăm. După ce citim și înmormântăm

mortul, închidem cu alt lacăt biserica și am ocupat-o și am început să slujim românește într'însa mult timp. Apoi fum scoși de Autoritate prin tacirul Patriarhului, dar, după 2 ani, iar am ocupat-o și am slujit într'însa până când au venit armatele grecești și andarții, cu resbelul la Perivole.

Prin depeșe chemat la deschiderea paraclisului românesc din Bitolia (Monastir)

La anul 1904-5 Dl. Lazar Duma, inspectorul general al școlilor și bisericilor române din Turcia, m'a chemat prin depeșe de am luat parte la deschiderea paraclisului român din Monastir. După ce am slujit pe rând 40 de zile, cu diaconul român Porfirescu, la Paraclisul deschis, am mai slujit până pe luna lui Maie. Am stătut și în închisóre 2 seri și o dzi întreagă la Bitolia pentru deschiderea paraclisului. Pe luna lui Maie m'am întors la Perivole dispensat de școlă și am ramas numai ca preot.

Andarții mi-au ars casa

După ce am plecat cu familia din Perivole la Grebena, andarții au profanat biserica română și au devastat casa mea și pe urmă casa o au ars și o au prefăcut-o în cenușe. Tot atunci au măcelărit pe cumnatul meu, Manole Apostolina, pe care l'au făcut bucăți acei andarți.

Chemat la Salonic prin depeșe, pentru deschiderea paraclisului român

La anul 1905-6 fui chemat prin depeșe de către D-nii Inspectori Duma și Tacit la deschiderea paraclisului român din Salonic. Pe luna lui Aprilie 20 am aflat trista veste că 250 de andarți au atacat familiile aromânilor care se duceau din Grebena la Perivole și Abdela și au ucis pe 2 nipoți ai mei și pe Pitu Sdrulea și au luat cu ei pe femeia. Am slujit până pe luna lui Iunie 1906, apoi m'am întors iar la Perivole.

Conslujirea cu Prea Sfinția Sa Mitropolit Agathanghelos

Prea Sfinția Sa Mitropolit din Grebena Agathanghelos a venit la Perivole și a încercat să mă scótă din biserica centrală Sfântul George și să slujască Prea Sfinția Sa dar n'a putut s-o facă, că chiar grecomanii ne iubeau și venea asculta serviciul sfintei liturghii în acea biserică. Atunci Prea Sfinția Sa a strins pe toți locuitorii grecomani și aromâni naționaliști, și institutori și ne-a împăcat pe noi și împreună cu preoții, ca să slujim împreună cu El și cu preoții Lui, lăsând să se dzică numai apostolul în limba română. Eșind din liturghie, a avut buna voință de aveni la mine acasă, unde a luat și masa, împreună cu mulți preoți și institutori greci. Prea Sfinția Sa fu compromis față de Autoritate, că lucra, ca șef, al bandelor de andarți greci și fu premutat la Drama. În locul Sfinției Sale a venit un alt Mitropolit care a vinit și la Perivole, ca să ne turbure liniștea comunei, dar fu bătut și aruncat ca petec într'o vâlcea stâncosă de către un român, care astat apoi 2 luni de dzile închis la închisórea din Grebena.

Iar chemat la Salonic

La 1907 fui chemat iar prin depeșe de către Dl. Inspector N. Bațaria la paraclisul din Salonic și am slujit de rând 3 ani de zile. În intervalul acesta, fui ales din partea Comunității Românești, împreună cu dl. Gh. Cionga, ca membru în Comisiunea de subț președinția Excelenței Sale Valiului, pentru tragerea la sorți armatei creștine.

Devastarea și arderea casei, pentru două ora de andarți. După atâtea lupte cu dușmanii limbei noastre, m'am mai liniștit și eu de la anul 1908 până la 1912 Octombrie. Atunci, cu resbelul statelor aliate în contra Turcie, cât am aflat că au sosit la Grebena armatele grecești, am luat și noi (vre-o 22 de români) un steag grecesc și ne-am pogorât la Grebena, să ne supunem la noile Autorități. Ca preot m'am dus mai nainte la Mitropolit să-i sărut mâna. Prea Sfinția Sa Emilianos, mi-a dzis: „Te primesc ca preot grec, nici-odată însă ca român; și în caz de va recunoște Guvernul Elen comunități românești, noi biserica vom lupta și nici o-dată nu vom primi.”

Întorcându-ne la Perivole au sosit și andarții, ne-au luat biserica și școla și au început să jefuască pe români. Când am aflat că la Grebena au măclărit pe institutorul D. Cicma din Turia ne-am spariat și noaptea am părăsit casă, vite, avere și familie și am plecat spre Ianina cu 11 alți naționaliști, dintre care și 2 fii ai mei. Am tricut rîuri, neauă și ghiață prin munții Pindului (la Valea Caldă) și după 3 dzile am ajuns la Ianina. Pe drum, lângă Ianina, niște andarți rebeli ne-au bătut și ne-au luat tot ce am avut bani și haine. La Ianina am tras drept la Consulatul Român, unde fum primiți foarte bine de către Dl. Consul Em. Pitoștean. După 15 zile de la plecarea noastră, au plecat și familiile noastre din Perivole și au venit la Ianina, de frica andarților, cu hainele de pe dânsle numai. Andarții, după plecarea familiilor din Perivole, au devastat casa mea și încă două și ni le-au ars. Apoi au măclărit 3 armâni: pe Gh. Perdichi, Cușa Papatodor și pe Sterie Fuscă, om bătrân și orb.

Refugierea mea în țara mamă

După 4 luni resbel, dzi și noaptea, pe când am ajuns muritori de fôme că era asediat orașul, a căzut și Ianina în mâinile grecilor. Cât au intrat andarții în oraș au venit la casa ce locuiam 2 familii (eu cu fiul meu, Leon), și au găsit numai femeile, că noi ne adăpostisem locuința în Consulatul Românesc, au început să caute prin podul casei și prin pivnița pe noi ca să ne măclărescă. La Dl. Em. Pitiștean erau strânși mulți aromâni și musulmani și fum primiți bine.

După 16 dzile de la venirea grecilor prin hărtii de liberă trecere obținute prin Dl. Pitiștean am plecat prin Previza, marea Adriatică, Triești, Ardial ne-am refugiat în țara mamă, unde ni s'au dat ajutóre și încă ni se dau de ne întreținem și tremitem și la Ianina banii împrumutați. Am sosit pe la 20 Martie 1913.

La Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolit Primat Konon fui primit cu mare afecțiune și, după ce mi-a ajutat cu 100 lei, mi s'a dat și post, locuință gratis la biserica Sfântul Nicolae Jignița, Calea Văcărești 66, unde am slujit regulat ca preot în biserică și prin casele enoriașilor până la 10 Septembrie 1913.

Scriu aceste pe cât mi-aduc aminte, dar am văzut multe.

COLOFON

Autorul lucrării DUMITRU CONSTANTINESCU

Titlul lucrării BIOGRAFIE

**VARIANTĂ
DIGITALIZATĂ
DE** Editura Predania/
CP 67, OP 13, București
www.predania.ro
tehnoredactor/ Remus Brihac
concept grafic/ Atelieruldegrafica.ro

PREȘTIA